

- *Про результати виконання цільової науково-технічної програми НАН України «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави» (доповідач — академік НАН України В.П. Горбулін)*
- *Колекція Стародавнього Єгипту у зібранні Одеського археологічного музею НАН України (доповідач — доктор історичних наук І.В. Бруяко)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

4 грудня 2019 року

На засіданні Президії НАН України 4 грудня 2019 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали доповідь голови координаційної ради цільової науково-технічної програми НАН України «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави», першого віцепрезидента НАН України академіка НАН України **Володимира Павловича Горбуліна** про результати виконання цієї програми (стенограму див. на с. 22).

Зазначену цільову науково-технічну програму НАН України було започатковано у 2015 р. (постанова Президії НАН України від 25.02.2015 № 51) для активізації в установах НАН України робіт з підвищення обороноздатності і безпеки держави та впровадження отриманих результатів на підприємствах оборонно-промислового комплексу України.

За звітний період 2015–2019 рр. за програмою було виконано 107 робіт за участю 35 наукових установ НАН України, на які було спрямовано 194 млн грн (172 млн — за бюджетною програмою КПКВК 6541030 і 22 млн — за бюджетною програмою КПКВК 6541230). Роботи виконувалися в інтересах підприємств ДК «Укроборонпром», Міністерства оборони України, Генерального штабу ЗСУ, Державного космічного агентства України та інших організацій оборонно-промислового комплексу.

Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) були спрямовані на створення інноваційних та імпортозамінних технологій, нових видів матеріалів і покриттів із заданими фізико-хімічними або медико-біологічними властивостями, інформаційних та програмних систем тощо. Роботи виконувалися за такими напрямками: розвиток військових інформаційних технологій; захист особового складу та військової техніки; відновлення та модернізація військової і спеціальної техніки; військова медицина.

Доповідач особливо підкреслив, що деякі з розробок установ НАН України, виконаних за програмою, вже впроваджено,

Доповідь академіка НАН України Володимира Павловича Горбуліна

решта перебувають на стадії впровадження на підприємствах оборонно-промислового комплексу або на стадії проходження випробувань.

Розробки, створені в інститутах НАН України за цією програмою, було подемонстровано на двох спеціалізованих виставках «Наука — обороні та безпеці держави», організованих Національною академією наук України за участі Державного концерну «Укроборонпром» та Міністерства оборони України (18–20 жовтня 2016 р. у виставковому центрі «КиївЕкспоПлаза» та 6–7 грудня 2018 р. в Експоцентрі «Наука» у рамках ювілейної виставки наукових і науково-технічних досягнень учених НАН України, присвяченої 100-річчю Академії).

Виконання Програми сприяло підписанню протягом 2016–2017 рр. кількох угод і прийняттю спільних рішень про науково-технічне співробітництво з Міністерством оборони України, Генеральним штабом Збройних Сил України та Державним концерном «Укроборонпром».

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; начальник Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України, генерал-майор доктор технічних наук І.Б. Чепков; начальник управління науково-технічного розвитку Департаменту планування виробництва, науково-технічного

розвитку та державного оборонного замовлення Державного концерну «Укроборонпром» В.В. Фіненко; генеральний конструктор — генеральний директор Державного підприємства «Державне Київське конструкторське бюро «Луч» О.П. Коростельов; директор — головний конструктор Казенного підприємства спеціального приладобудування «Арсенал» член-кореспондент НАН України М.І. Лихоліт; директор Інституту проблем реєстрації інформації НАН України академік НАН України В.В. Петров; завідувач відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України академік НАН України А.Г. Білоус; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків; директор Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М. Геєць; голова Північно-Східного наукового центру НАН України і МОН України, генеральний директор Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» академік НАН України В.П. Семиноженко; академік-секретар Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України, генеральний директор Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академік НАН України М.Ф. Шульга.

Підсумовуючи виступи, головуючий на засіданні академік НАН України Б.Є. Патон зазначив, що доповідь свідчить про вагомий результат, отримані під час виконання Програми. Ці розробки є вкрай важливими для реалізації окремих завдань розвитку технологій у сфері виробництва озброєння та військової техніки, а також поглиблення науково-технічного співробітництва Національної академії наук України з Міністерством оборони України, Генеральним штабом Збройних Сил України та Державним концерном «Укроборонпром».

Було висловлено сподівання, що результати виконання Програми вже у найближчому майбутньому стануть основою сучасних інноваційних технологій в оборонно-промисловому комплексі України. Важливо, що деякі роз-

робки вже впроваджено, а тому Президія НАН України закликала присутніх на засіданні представників Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та вітчизняних підприємств оборонно-промислового комплексу посприяти якнайшвидшому впровадженню решти отриманих результатів, зважаючи на те, що національні інтереси України вимагають негайних та ефективних заходів, спрямованих на збереження і розвиток науково-технологічного потенціалу, забезпечення ефективнішого його використання для потреб національної безпеки й оборони.

У зв'язку з тим, що чимало пріоритетних для оборони та безпеки напрямів потребують подальшого наукового супроводу, було висловлено пропозицію про необхідність затвердження нової Цільової науково-технічної програми оборонних досліджень НАН України на 2020–2024 роки.

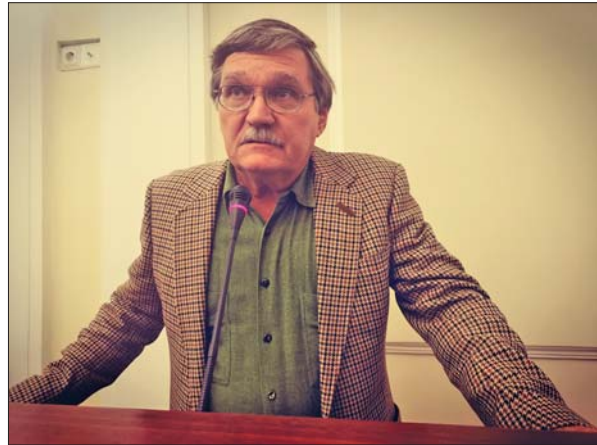
Крім того, зважаючи на виклики сьогодення, для прискорення інноваційної діяльності у сфері оборонно-промислового комплексу Президія НАН України вважає за необхідне створити в державі спеціалізований міжвідомчий координуючий орган, який забезпечував би управління і контроль за виконанням державних програм з підвищення обороноздатності країни.

* * *

Далі учасники засідання заслухали наукову доповідь директора Одеського археологічного музею НАН України доктора історичних наук **Ігоря Вікторовича Бруяка** про колекцію Стародавнього Єгипту у зібранні Одеського археологічного музею НАН України (стенограму див. на с. 28).

У доповіді йшлося про те, що на тлі багатьох колекцій старожитностей, які зберігаються в наукових установах та музейних закладах України, колекція Стародавнього Єгипту Одеського археологічного музею НАН України є унікальним явищем, яке не має вітчизняних аналогів.

Історія формування колекції давньоєгипетських старожитностей бере початок з 30-х ро-

Доповідь доктора історичних наук Ігоря Вікторовича Бруяка

ків XIX ст. Основою цієї колекції стало зібрання давньоєгипетських пам'яток, подарованих музею його першим директором (1825–1831) І.П. Бларамбергом. Процес інтенсивного наповнення колекції тривав протягом століття. У 1894 р. до Одеси було доставлено дар правителя Єгипту хедива Аббаса II Хельмі Російській імперії — 6 ящиків з єгипетськими старожитностями, в яких містилося 5 саркофагів і 49 «дрібних речей». Остаточного вигляду колекція набула у середині XX ст., зокрема у 1959 р., коли з Київського державного історичного музею до Одеського археологічного музею було передано 4 саркофаги.

За кількістю експонатів та їхнім розмаїттям нинішня колекція Одеського археологічного музею значно перевершує всі інші українські зібрання старожитностей Давнього Єгипту. Колекція налічує понад 800 єгипетських артефактів (саркофаги, мумії, стели, ушебті, дрібна пластика, канопи, скарабей, амулети, фрагменти папірусів тощо). Крім того, поважним є й сам вік зібрання, оскільки Одеський міський музей (згодом — Одеський археологічний музей НАН України) було відкрито ще в 1825 р. Сьогодні колекцію вважають раритетною і, незважаючи на відносно невелику кількість артефактів, вона має всі ознаки цілісної та репрезентативної наукової колекції, оскільки у ши-

рокому хронологічному діапазоні (III–I тис. до н.е.) охоплює більшість сфер повсякденного життя давнього суспільства і містить унікальні речі, значення яких було підтверджено під час ретельного вивчення зібрання такими провідними єгиптологами, як Б.О. Тураєв, С.І. Ходжаш, О.Д. Берлев та ін.

Підсумовуючи виступ доповідача і обговорення, академік НАН України Б.Є. Патон відзначив вагомий внесок фахівців Одеського археологічного музею НАН України у розвиток української школи єгиптології. Унікальний характер колекції дає змогу науковцям Академії збагатити джерельну базу єгиптологічних досліджень значною кількістю оригінальних матеріалів.

Загалом Президія НАН України визнала задовільною роботу співробітників музею щодо збереження пам'яток Стародавнього Єгипту та сприяння їх вивченню. Було наголошено, що на сучасному етапі вкрай необхідним видається розроблення комплексної програми заходів щодо збереження і розвитку колекції давньоєгипетських старожитностей за участі вітчизняних і зарубіжних фахівців, зокрема з Арабської Республіки Єгипет.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- погодили оновлені персональні склади дорадчих консультативних органів при Президії НАН України;
- прийняли рішення про реорганізацію Наукової ради з проблеми «Механіка і технології вибуху та його використання у народному господарстві» при Президії НАН України шляхом приєднання її до Міжвідомчої наукової ради «Наукові основи розробки вугільних родовищ України»;
- підтримали пропозицію про відзначення Почесною грамотою Верховної Ради України директора Видавничого дому «Академперіодика» НАН України кандидата біологічних наук О.Г. Вакаренко за багатолітню плідну творчу працю на видавничій ниві, вагомий особистий внесок у всебічне висвітлення і популяризацію результатів наукових досліджень Національної академії наук України у друкованих виданнях та активне сприяння підвищенню міжнародного рейтингу академічних видань;

- затвердили головним редактором журналу «Фізико-хімічна механіка матеріалів» директора Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України академіка НАН України З.Т. Назарчука та оголосили подяку академіку НАН України В.В. Панасюку за багаторічну плідну працю на посаді головного редактора цього видання.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- кандидата технічних наук **Меркулова Олексія Євгеновича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України;
- кандидата економічних наук **Богдановича Івана Івановича** на посаді заступника директора з науково-організаційної роботи Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України».

Призначено:

- члена-кореспондента НАН України **Соскіна Марата Самуїловича** на посаду головного наукового співробітника Інституту фізики НАН України, увільнивши його з посади завідувача відділу оптичної квантової електроніки цього Інституту за власним бажанням.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України доктора технічних наук **Яковлева Євгена Олександровича** за багатолітню плідну працю вченого та вагомий здобутки у дослідженнях сучасних змін екологічного стану геологічного середовища природно-техногенних систем.

Подякою НАН України відзначено:

- керівника лабораторії районної станції юних натуралістів Науково-дослідницького центру учнівської молоді «Пролісок» Пирятинської районної ради Полтавської області **Вольвача Сергія Володимировича**; професора кафедри Луцького національного технічного університету, доктора педагогічних наук **Гулай Ольгу Іванівну** за високопрофесійну педагогічну працю, вагомий заслуги в пошуку, розвитку творчості і підтримці обдарованої учнівської молоді, залучення її до науково-дослідницької роботи та активну участь у забезпеченні діяльності й підтримці Національного центру «Мала академія наук України» МОН України і НАН України.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- провідного наукового співробітника Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України доктора технічних наук **Середенка Володимира Олексійовича** за багатолітню плідну працю вченого-матеріалознавця та особисті досягнення у розробленні технологій одержання новітніх композиційних матеріалів промислового призначення;

- провідного наукового співробітника Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України кандидата технічних наук **Фіксена Владислава Миколайовича** за багатолітню плідну наукову працю та особистий внесок у розроблення й впровадження на

ливарних і машинобудівних підприємствах новітнього обладнання і технологій лиття;

- директора Державного навчального закладу «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» **Петровича Василя Сергійовича**; доцента Житомирського державного технічного університету, кандидата географічних наук **Романів Оксану Яківну** за високопрофесійну педагогічну працю, вагомі заслуги в пошуку, розвитку творчості і підтримці обдарованої учнівської молоді, залучення її до науково-дослідницької роботи та активну участь у забезпеченні діяльності й підтримці Національного центру «Мала академія наук України» МОН України і НАН України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик